

POSUDEK OPONENTA

diplomové práce: Bc. Vendula Michalcová, *Život na Rychnovsku během první světové války (1914–1918)*, Hradec Králové: Historický ústav Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, 2017. 93s. (+ přílohy).

Diplomantka Vendula Michalcová si jako závěrečnou práci zvolila téma dopadu projevů první světové války na život obyvatel Rychnovska. V úvodu práce seznamuje s pramennou základnou a východisky pro svou práci. Archivní prameny z provenience SokA Rychnov nad Kněžnou, kde je soustředěna většina regionálních fondů dané oblasti vhodně doplnila regionálními pracemi místních historiků a dále vhodně rozšířila o příslušnou odbornou literaturu – zejména týkající se správního dělení regionu v historickém vývoji. Rovněž nevynechala soudobý tisk a obecní kroniky.

Práce je strukturována do 6 kapitol a 14 podkapitol, které na sebe logicky navazují. Úvodní kapitola pojednává o správním a samosprávním vývoji oblasti, který je důležitým prvkem vymezení autorčiny práce. Velmi vhodně je zde užito tabulkového srovnání dvou nejvýznamnějších měst regionu – Rychnova nad Kněžnou a Kostelce nad Orlicí a pak také údaje o populaci v nevýznamnějších městech a obcích, které dodávají plastičtější obraz o dobovém rozložení populace v regionu. Součástí této kapitoly je také úvodní vhled do hospodářské situace vymezeného regionu, zejména orientace na textilní průmysl před vypuknutím války, opět doplněné přehlednými tabulkami. Poslední zmínky v kapitole jsou pak věnovány předválečné kultuře a osvětové činnosti a rozvoji politického života regionu.

Ve druhé kapitole autorka poukazuje na průběh počátku válečného stavu. Zejména jaká byla reakce na atentát na následníka trůnu a jak se tato informace do podhůří šířila. Vhodně je zde zohledněna regionální odlišnost pohledu na následníka trůnu jako na osobu tomuto regionu a obyvatelům blízkou na základě častých návštěv. Poukazuje tak, že reakce politické reprezentace často nemusela být pouze povinnou zdvořilostní kondolencí. Následná podkapitola pak pojednává o počátcích mobilizace v regionu.

Dopad na hospodářskou situaci – největší kapitola práce – je logicky velmi dobře vystavěna. Autorka vhodně vychází z finančních ukazatelů jednotlivých obcí před válkou, aby pak během let ukázala progresi důsledků válečného stavu na jejich hospodaření. Součástí je rozbor příjmů obcí a také jejich největší náklady. Zajímavě je zde zakomponována ukázka „povinných“ válečných půjček. Nebyla vynechána ani otázka dopadu situace na dělníky a rolníky. Tento pohled dokresluje zejména podkapitola 3.2 práce, ve kterém se autorka zaměřila na dopad na průmysl a růst nezaměstnanosti a řešení této situace ze strany

jednotlivých měst a obcí. Zejména odliv nejvýkonnějších zaměstnanců na frontu způsobil velké problémy nejen mnoha soukromým podnikům, ale i dalším na ně navazujícím hospodářským celkům. Také změna produkce – válečný průmysl – znamenal zejména v textilně orientovaném regionu značné těžkosti, které pak dopadaly přímo na obyvatelstvo a hospodaření obcí. Další velkou ranou pro podhorský region byly rekvizice, které již tak ztěžovaly obtížné zásobování a zajištění obživy obyvatelstva. Inflaci a rostoucí ceny základních surovin pak vhodně autorka doplnila tabulkami s vývojem v čase. Autorka v práci neopomenula ani reakci obyvatelstva na zhoršující se zásobovací podmínky, což vhodně doplnila dobovým pamfletem.

V čtvrté kapitole se autorka pokusila poukázat na základě sociálního rozvrstvení obyvatelstva dopady války. Od politických elit (zejména politické a obecní reprezentace) a jejich velmi mírných proměn během let války přes dělnictvo a sociálně slabé snažící se vymoci se alespoň základních prostředků obživy. U některých se v rámci archivního materiálu autorce podařilo přiblížit tragický osud. Situace válečných uprchlíků a těžkosti s jejich zapojením do života regionu pak tvoří další významnou ukázkou problémů této doby, totéž platí o zapojení válečných zajatců do hospodářské výroby. Významná část této kapitoly je věnována také každodennosti obyvatel a dopadu na společenský život, nechybí ani dopad na regionální školství, které pak vhodně předjímá poslední rozsáhlejší kapitolu práce – sociální a zdravotnická péče.

Autorka se nutno říci zhostila této kapitoly velmi dobře. Ukazuje činnosti dobrovolných spolků a pak také organizovanou péči o raněné a nemocné ve vytvořených lazaretech a nemocnicích, které byly plně v režii měst a znamenaly nemalou zátěž, ale i příjem a rozdíly v zásobování potravinami vojáků a obyvatelstva. Rovněž poukazuje na kritickou situaci zdravotnického personálu v zázemí, kdy velká část lékařů byla povolána na frontu a vyobrazuje sociální činnost jednotlivých měst a obcí ve prospěch chudiny. Kapitola tak vedle hospodářské situace dokresluje celkový sociální dopad války na obyvatelstvo. V závěrečné kapitole se pak autorka věnuje událostem z 28. října 1918 a konci války, které šly ruku v ruce.

Co v práci postrádám je výčet válečných ztrát na lidských životech. To jediné, co nám totiž velkou válku dnes připomíná, jsou pomníky v jednotlivých obcích věnovaných obětem. S tím souvisí rovněž otázka práce s memoárovou literaturou bývalých legionářů (pro toto téma alespoň okrajově) a jiných lokálních pamětníků války, která by jenom podtrhla obsahově jinak bohatou heuristickou práci.

Práci jinak v podstatě není co vytknout – je logicky vystavěna, psaná čtivým jazykem, má spád a kapitoly logicky navazují. Až na drobné překlepy (týnišští-týniššští) nemá výraznější stylistické nedostatky. Heuristika je bohatá, vhodně doplněna obrazovými přílohami (škoda jen že nejsou přímo v textu). S celkového pohledu v práci postrádám již jen zmíněné válečné ztráty obyvatelstva např. ve vhodné tabulce, které autorka jinak precizně zpracovala.

Práci kolegyně Bc. Venduly Michalové **hodnotím jako velice zdařilou**, splňující podmínky pro kvalifikační práci tohoto druhu a jako takovou **rozhodně doporučuji k obhajobě** a hodnotím známkou

V Hradci Králové, 14. 8. 2017

Mgr. Michal Strobach, Ph.D.